

Trzecie stwierdzenie nura białodziobego *Gavia adamsii* na Śląsku

Third record of the Yellow-billed Loon *Gavia adamsii* in Silesia

Maciej Nagler

ul. Rynek 24/7, 44-300 Wodzisław Śląski
e-mail: maku3103@tlen.pl

Dnia 26.12.2013 na Zbiorniku Goczałkowickim (województwo śląskie), w godzinach porannych, przy pochmurnej pogodzie i silnym wietrze zaobserwowałem nura białodziobego *Gavia adamsii*. Początkowo podczas przeglądania tafli wody obserwowałem dwa nury. Pierwszego oznaczyłem jako nura czarnoszyjowego *G. arctica*. Drugi ptak przebywał przy kamienistym brzegu w odległości ok. 250 m i najpierw pozostał nieoznaczony. Po chwili nur wypłynął na otwartą wodę w miejscu dogodnym do obserwacji. Ptak był wyraźnie większy od nura czarnoszyjowego. Miał grubą szyję z przebłyskami bieli z przodu, przechodzącą w tylnej części w brązowawy, blado-rudawy kolor. Na gardle była widoczna nieznacznie ciemniejsza obroża, lekko wytarta z przodu. Masywny dziób z wyraźnym dolnym podcięciem w dobrze widocznym kolorze kości słoniowej mienił się i kontrastował na tle wody. Dziób miał nieco ciemniejszy odcień w okolicy nozdrzy. Głowa ptaka była duża, z widocznym, tzw. „podbitym” czołem. Oko wyraziste, ciemne, wyeksponowane na kremowym tle głowy. Przy

lepszym świetle mieniło się w kolorze wiśniowym. Ptak bardzo często kierował dziób lekko ku górze, a więc w sposób typowy dla gatunku (Svensson i in. 2012). Wierzch ciała ptaka był ciemnobrązowy, z wyraźnymi łuskami wskazującymi na osobnika młodego.

Przez cały czas obserwacji ptak intensywnie żerował. Najbliżej obserwowałem go z odległości ok. 30 m. Polując na ryby (płocie i okonie), odpływał kilkakrotnie w głąb zbiornika na odległość 100 m, po czym wracał. Później ptak odpoczywał, czyścił pióra w odległości 100–200 m od brzegu. W kolejnych dniach ptak ten był obserwowany przez innych obserwatorów aż do dnia 7.01.2014, czyli aż do momentu zamarznięcia zbiornika. Ptak sprawiał wrażenie, jakby nie obawiał się ludzi, podpływał i wynurzał się przy samym brzegu w odległości ok. 8 m od obserwatorów. Obserwowany nur białodzioby, pływający w pobliżu nura czarnoszyjowego, nie reagował na ten gatunek agresywnie. Można było wtedy porównać oba ptaki. Nur białodzioby był znacznie większy od czarnoszyjowego. Obserwowany ptak co ja-

Fot. 1. Nur białodzioby *Gavia adamsii* obserwowany w styczniu 2014 na Zbiorniku Goczałkowickim w towarzystwie nura czarnoszyjego *Gavia arctica* (fot. K. Ostrowski)

Photo 1. Yellow-billed Loon *Gavia adamsii* observed at Goczałkowice Reservoir in January 2014 in the company of Black-throated Loon *Gavia arctica*

kiś czas zmieniał sylwetkę, sprawiając wówczas wrażenie o wiele mniejszego. Jest to zachowanie typowe dla wszystkich nurów w sytuacji zagrożenia. Ptak wypycha wówczas powietrze pomiędzy piór, przez co pływa bardziej zanurzony, tak, że z wody wystają mu tylko głowa i grzbiet (Sauer 1996). Obserwowany przeze mnie osobnik stosował dość często tę metodę, gdy podpływał bliżej ludzi lub gdy widział na niebie sylwetki ptaków drapieżnych.

Obserwacja uzyskała akceptację Komisji Faunistycznej jako 31. stwierdzenie nura białodziobego w Polsce, dziewiąte dla śródlądzia kraju oraz trzecie na Śląsku (Zawadzki i in. 2012, Komisja Faunistyczna 2013, 2014, 2015).

Nur białodzioby występuje w wąskim pasie północnej Eurazji, gdzie jego lęgo-

wiska rozciągają się od Nowej Ziemi aż po Półwysep Czukocki. W tym ostatnim miejscu występuje stabilna populacja w stosunkowo dużym zagęszczeniu (1,8 pary/10 km²) (Gavrilo 2008). W Ameryce Północnej tereny lęgowe rozciągają się od północnej Kanady po Alaskę. Uważa się, że światowa populacja tego gatunku liczy 16 000–32 000 osobników, z czego 3 000–4 000 na Alasce, 20 000 w Kanadzie i 8 000 w Rosji (US Fish and Wildlife Service 2009). Populacja nura białodziobego jest stabilna lub nieznacznie spada w niektórych obszarach występowania, np. w rejonie Morza Beringa (BirdLife International 2015).

Główne zimowiska amerykańskiej populacji rozciągają się od wysp Aleuckich u wybrzeży Alaski po zachodnie wybrzeże Stanów Zjednoczonych i Kanady. Po dru-

giej stronie Pacyfiku zimują głównie na Morzach: Beringa, Ochockim i Japońskim (del Hoyo i in. 1992). Zimowiska europejskie znajdują się na północnym Bałtyku przy wybrzeżu fińskim oraz na Morzu Północnym wzdłuż wybrzeży norweskich, gdzie zimuje do 1 500 osobników (Bell i Håland 2008). W pozostałej części Europy corocznie spotyka się go nielicznie na wschodnim wybrzeżu Wielkiej Brytanii i Irlandii, jak również na Orkadach, Wyspach Owczych i Islandii, a także na kontynencie – we Francji, Danii, Holandii, Belgii i w Niemczech. Zalatuje też do krajów Europy środkowo-wschodniej i południowej, np. do Austrii, Szwajcarii, Czech, Słowacji, Białorusi, na Ukrainę, do Włoch, Hiszpanii czy na Bałkany (Cramp 2009).

Summary

Between 26 December 2013 and 7 January 2014 a young individual of the Yellow-billed Loon was observed on the Goczałkowski Reservoir (the district of Pszczyna, Silesia Province, southern Poland). This was the 31st record of the species in Poland, 9th in the Polish inland, and the third in Silesia. The observation was accepted by the Polish Rarities Committee.

Literatura

Bell J., Håland A. 2008. Visible migration of divers along the Norwegian Coast. W: A. Håland (ed.), *The Loon & Diver Workshop 2007–2008*, 1: 47. Vardø.

BirdLife International 2015. Species factsheet: *Gavia adamsii*. Pobrano z <http://www.birdlife.org/datazone/species/factsheet/22697847> dnia 15/10/2015.

Cramp S. 2009. *Birds of the Western Palearctic*. BirdGuides [CD ROM], Oxford University Press, Oxford.

del Hoyo J., Elliot A., Sargatal J. 1992. *Handbook of the Birds of the World, vol. 1: Ostrich to Ducks*. Lynx Edicions, Barcelona.

Gavrilo M. 2008. Divers in the Russian Arctic: current state of knowledge on distribution, migration, population status. W: A. Håland (red.). 2008. *The Loon & Diver Workshop 2007*, ss. 1–47. Vardø.

Komisja Faunistyczna 2013. Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 2012. *Ornis Pol.* 54: 109–150.

Komisja Faunistyczna 2014. Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 2013. *Ornis Pol.* 55: 181–218.

Komisja Faunistyczna 2015. Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 2014. *Ornis Pol.* 56: 99–136.

Sauer F. 1996. *Ptaki wodne*. Leksykon Przyrodniczy. GeoCenter, Warszawa.

Svensson L., Grant P. J., Zetterstrom D., Mullarney K. 2012. *Ptaki Europy i obszaru śródziemnomorskiego*. Multico Oficyna Wydawnicza, Warszawa.

Zawadzki M., Kowalski M., Lepka M., Świerad R., Michalik W., Siekiera A., Siekiera J., Chmura N., Mehlich R. 2012. Pierwsze i drugie stwierdzenie nura białodziobego *Gavia adamsii* na Śląsku. *Ptaki Śląska* 19: 95–99.